

Väärtuslike püsirohumaade inventuur 2024

Ott Luuk



PÄRANDKOOSLUSTE
KAITSE ÜHING

← Kõrgem loodusväärtus

Pärandniidud

looduslik elustik,
ekstensiivsed
hooldusvõtted

Püsirohumaad

← terve spekter →
nn vahepealseid
rohumaid

Lühiealised
kultuurrohumaad

põllumehe
kujundatud
elukooslus,
intensiivsed
hooldusvõtted

Tugevam inimõju →

← Kõrgem loodusväärtus

Pärandniidud

Püsirohumaad

Lühiealised
kultuurrohumaad

looduslik elustik,
ekstensiivsed
hooldusvõtted

← terve spekter →
nn vahepealseid
rohumaad

põllumehe
kujundatud
elukooslus,
intensiivsed
hooldusvõtted

VPR

Tugevam inim mõju →

Pärändniit



Väärtuslik püsirohumaa



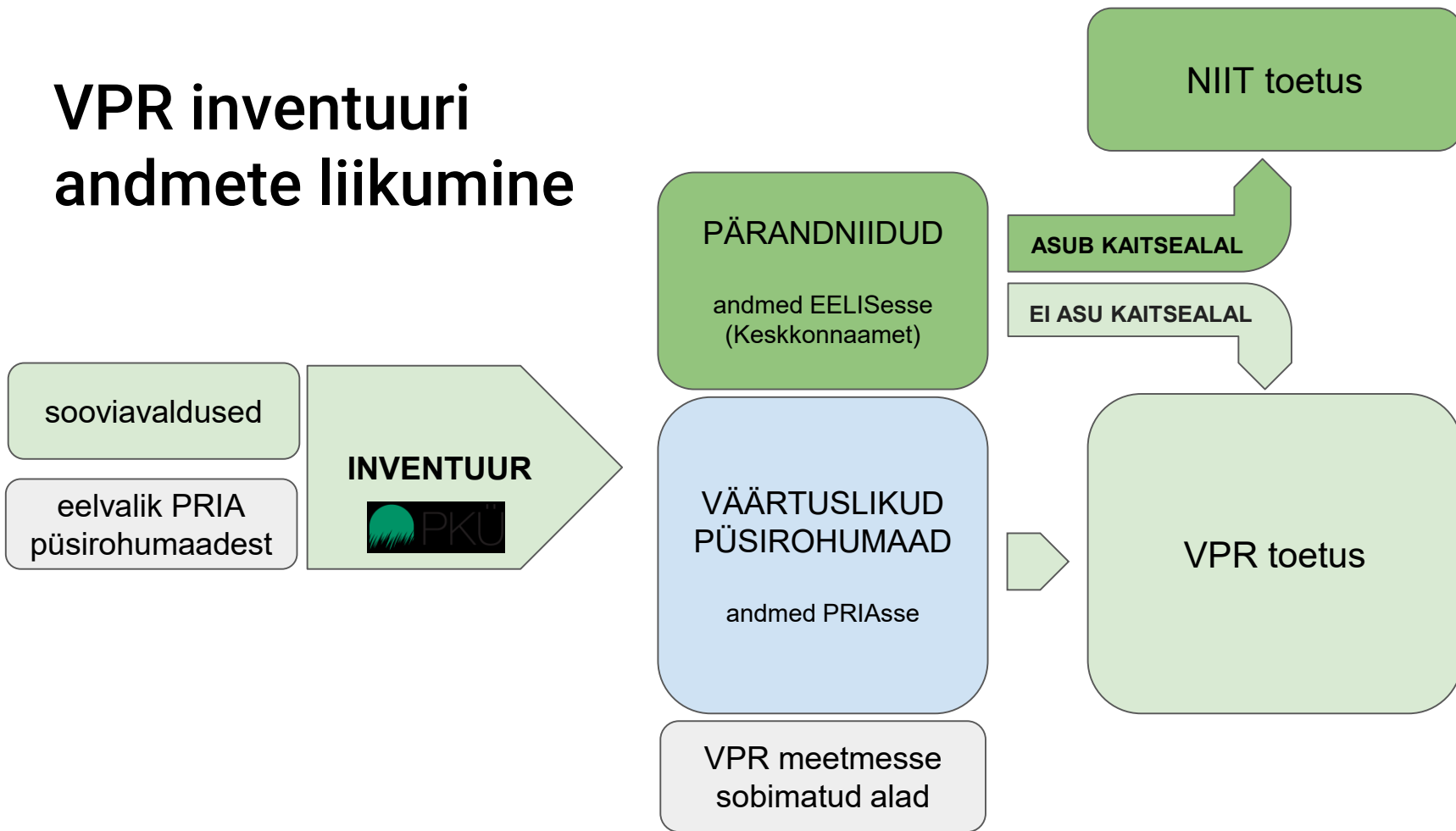
Väärtuslike püsirohumaade inventuur 2023–27

- lepingu maht 27 000 ha
- välitööd ja esmase andmetöötuse teeb Pärändkoosluste Kaitse Ühing
- peaeesmärk on väärtuslike püsirohumaade säilitamise toetusmeetmesse sobivate alade väljaselgitamine ja nende seisundi dokumenteerimine
- prioriteedid:

- 1) maaomaniku/rentniku taotlusega rohumaad;
- 2) Natura 2000 linnu- või loodusalal asuvad rohumaad;
- 3) turvasmullaga rohumaad;
- 4) nitraaditundlikul või kaitsmata põhjaveega alal asuvad rohumaad;
- 5) karjatatavad rohumaad.

NB! varem VPR või NIIT meetmes toetusõiguslikuks määratud alasid hea põhjuseta üle ei kaardistata.

VPR inventuuri andmete liikumine



Inventeerija hindab

1. ala kasutusviisi;
2. taimestiku liigilist koosseisu ja struktuuri;
3. ümbritsevat maastikku;
4. arenguperspektiivi kõrgema loodusväärtuse/pärandniiduliku koosluse suunas.

VÄÄRTUSPÕHISED PÕSIROHMADE INVENTEERIMISE ANKEET

Kirje nr/Id Koostaja/2021... Inventuurilad.

Määratigi 1 - määramiselad. 2 - arvamus/teavetand. Natura ala jähvõimalusi. Kaitsesala jähvõimalusi
Nitratsioonid ala jähvõimalusi. Kaitsesala põhjus, ala jähvõimalusi. Muu oluline väärarvusa ala (põhjus):

Kivimised 0 - veipa pindala/ühik, 1 - varusamalt kaitstud, 2 - algsel kaitstud kaitsepiiril, 3 - ei tea

Lisateksti:

Rohumaa kasutamine: 0 - veipa pindala/ühik, 1 - varusamalt kaitstud, 2 - algsel kaitstud kaitsepiiril, 3 - karjamaaga seotud teed, veipa, 4 - ei tea. Lisateksti:

Inventuurilad:

0 - määramiselad, 1 - arvamus/teavetand. Natura ala jähvõimalusi. Kaitsesala jähvõimalusi
Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

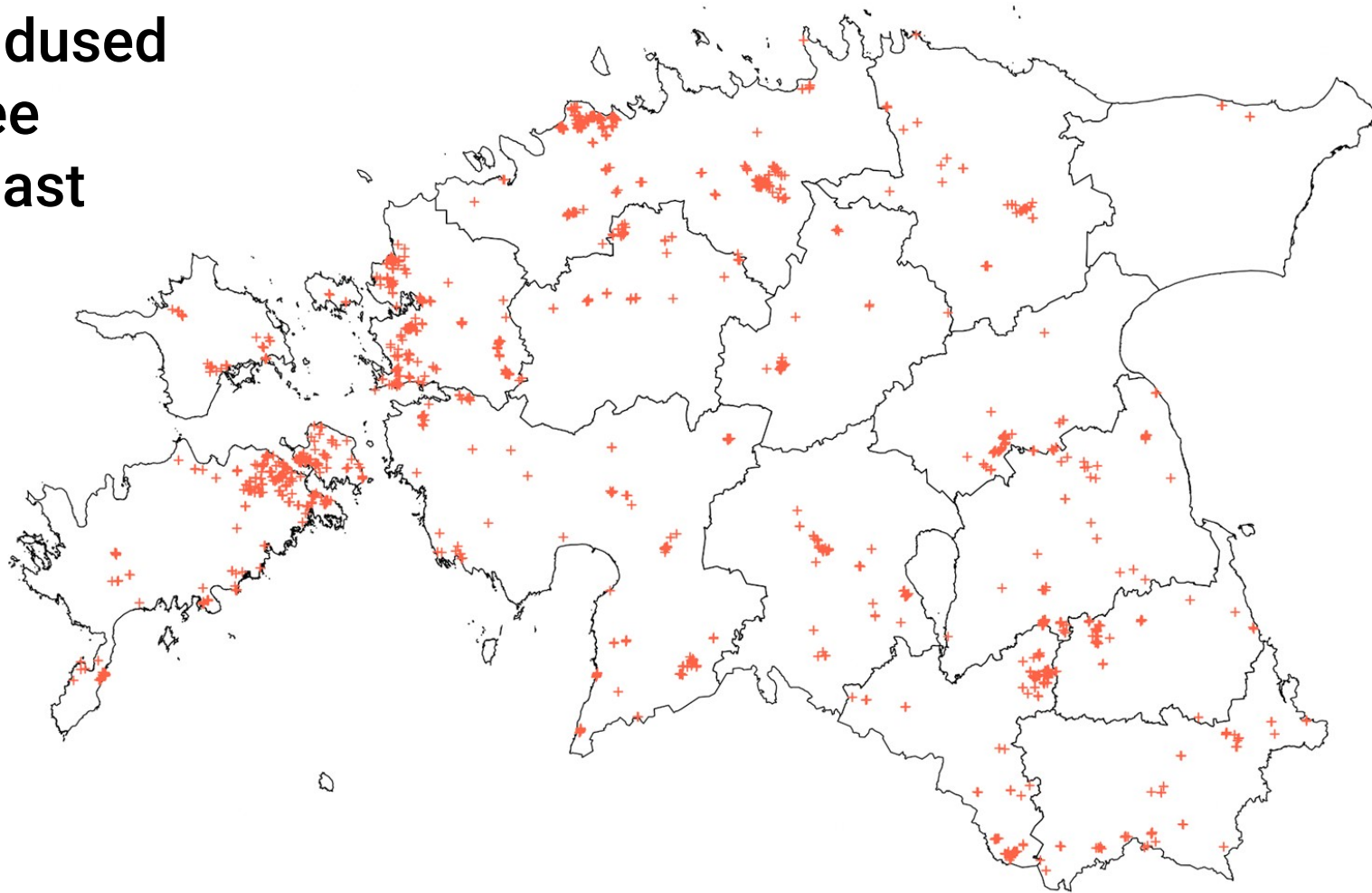
Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Tala kasutuskasutuskasut:

Sooviavaldused
heapõld.ee
keskkonnast



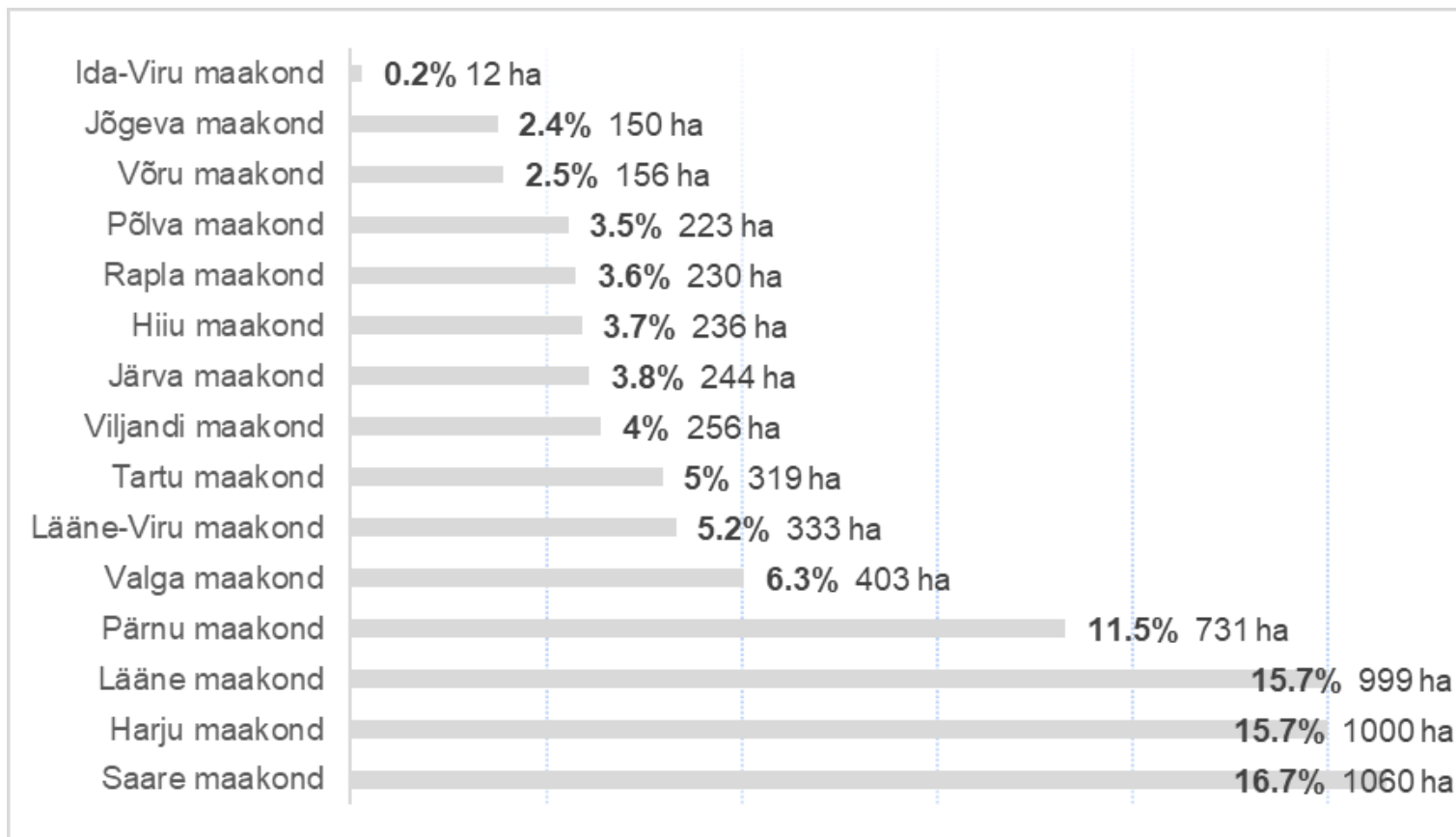
Inventuuri põhitulemused

- 2024. aasta välitöödel inventeeriti kokku 6352,7 hektarit potentsiaalsete väärtuslike püsirohumaade valikalasid, mis põhinesid 10. juuliks 2024 laekunud sooviavaldustel.
- Uuritud aladest asus Natura aladel vaid veidi üle 10 %.
- VPR meetmesse mittesobivate alade osakaal oli väga väike, parandniiduks osutunud ehk kõrgema loodusväärtusega alade osakaal suhteliselt suur.

Alade jaotus vastavalt inventuuri lõppotsusele

Otsuseklass	Pindobjektide arv	Pindala (ha)	Pindala osakaal (%)
1 - väheväärtuslik püsirohumaa	68	205	3.2
2 - VPR väärtuslik püsirohumaa	722	4295	67.6
3 - VPR pärandniit (Natura elupaik)	412	1755	27.6
4 - muu maakasutus	89	97	1.5
Kokku	1291	6352	

Inventeeritud alade maakondlik jaotus

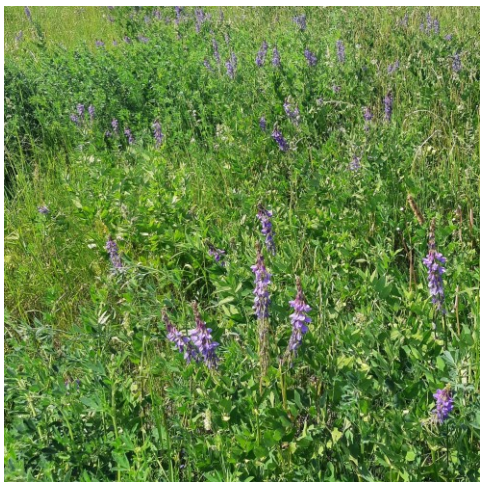


Vaateid välitöödelt



Miks kõik alad ei kvalifitseeru?

1. sügis- ja talikoplid, lisa söötmiskohad
2. ida-kitsehernes (söödagaleega)
3. väetamine, kamarat kahjustavad töövõtted
4. suhteliselt hiljutine uuendamine



Liigirikkus üldiselt

Liigiloenditest kogunes > 60 000 taimevaatluse.

- keskmine liikide arv üle kõigi ankeetide oli **50** (mediaan; aritm. k. 51,1), suurim **130**
- pärandniitude keskmine oli veidi kõrgem kui VPR püsirohumaadel, aga mitte drastiliselt (mediaanid vastavalt 56 ja 49) – **erinevus on põhiliselt liikides ja rohurinde struktuuris, mitte liikide absoluutarvus**
- kultuurrohumaadel on nimekirjades sageli põlluumbrohte ja häiringutaimi

Liikide arvu kergitavad:

- 1) suur pindala
- 2) heterogeensus
- 3) maastikuelemendid
- 4) järjepidev kasutamine rohumana
- 5) mõõdukad häiringud
- 6) mitmekesine naabus



Leitud kaitstavad taimed, II kategooria

12 taksonit:

karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*)

nurmlauk (*Allium vineale*)

püramiid-koerakäpp (*Anacamptis pyramidalis*)

emaputk (*Angelica palustris*)

kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*)

täpiline sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *cruenta*)

aasnelk (*Dianthus superbus*)

niidu-kuremõõk (*Gladiolus imbricatus*)

muguljuur (*Herminium monorchis*)

jumalakäpp (*Orchis mascula*)

madal unilook (*Sisymbrium supinum*)

lamav ristik (*Trifolium campestre*)



Kaitstavad taimed, III kategooria

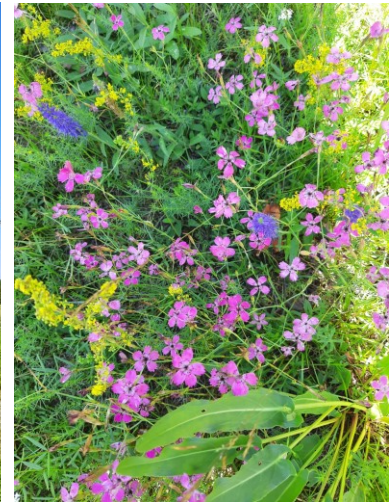
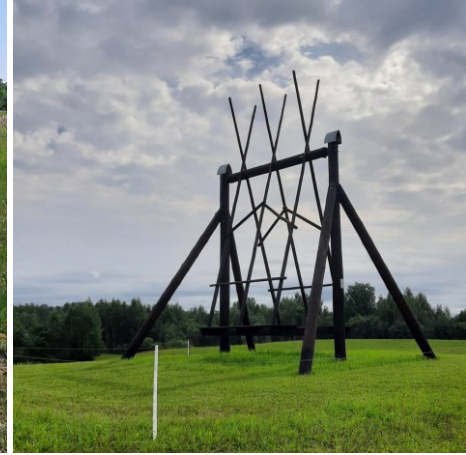
23 taksonit:

balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), harilik kikkapuu (*Euonymus europaea*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), suur käopõll (*Listera ovata*), karukold (*Lycopodium clavatum*), metsõunapuu (*Malus sylvestris*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), hall käpp (*Orchis militaris*), põdrajuure-soomukas (*Orobancha bartlingii*), ohakasoomukas (*Orobancha pallidiflora*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*), põõsasmaran (*Potentilla fruticosa*), tui-tähtpea (*Scabiosa columbaria*), värvi-paskhein (*Serratula tinctoria*), ahtalehine ängelhein (*Thalictrum lucidum*), künnapuu (*Ulmus laevis*), püstine hiirehernes (*Vicia cassubica*), lodukannike (*Viola uliginosa*).



Maastikuelemendid

- Mida rohkem **erinevaid** maastikuelemente, seda suurem on liigirikkus kogu alal.
- Maastikuelementide mõju on suhteliselt suurem, kui tegu ei ole pärandniiduga.
- Looduslike niidutaimede tagasitulek kultuurrohumaa le algab maastikuelementide lähiümbrusest.



Üldisi järeldusi

- Toetusõiguslikkuse lävend ei ole liiga kõrge.
- Sobivate alade puudust ei ole karta, pigem on küsimus info liikumises ja toetusega seotud piirangute ja toetusesumma vahelises tasakaalus.
- Seni kaardistamata ja heas seisus pärandniite leidub märkimisväärsel hulgal ka aktiivses põllumajanduslikus kasutuses maadel – VPR inventuuriga jätkates leiame neid kindlasti veel.



Esitluses kasutatud fotod: Ott Luuk